

"Els llenguatges fàcils són els més mediocres"

Al llarg d'aquesta setmana, dues instal·lacions de Valentí Figueres (Dénia, 1962) polaritzaran l'atenció de residents i estiuejants de Benicàssim.

Aquest veí de Dénia no coneix la vergonya. Als seus trenta-dos anys, Valentí Figueres ha seduït nombroses ciutats del món amb instal·lacions que desafien els límits de l'art, dels espais reservats, i, indefectiblement, de la raó. Els seus treballs captiven i desperten la consciència d'un visitant que hi participa, actiu, de reivindicacions, socials o polítiques. Però, sobretot, humanes.

Tot i haver practicat, des de fa anys, l'art de la poètica, Valentí combina l'escriptura amb el reciclatge d'objectes d'on emergeix una obra total; jeroglífica, al capdavant, en què els sistemes de símbols en confereixen les claus d'interpretació.

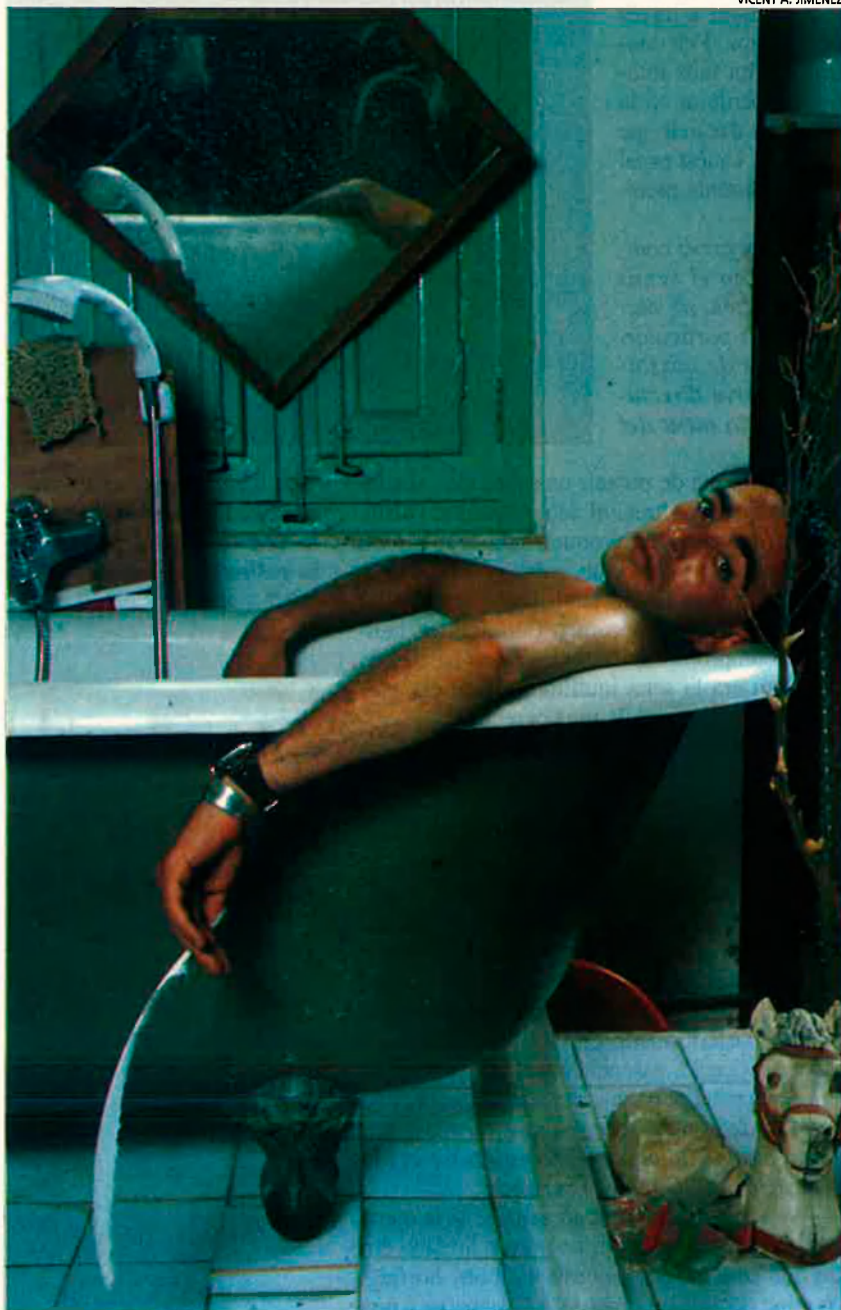
Aquesta setmana, Benicàssim despuntarà amb dues creacions —*Alicia al país de les meravelles*, *Benicàssim*, i *L'avinguda de les estrelles*. *Benicàssim*— a través de les quals aquesta ciutat costanera cobrarà, ben segur, la fantasia del conte i la fama cinematogràfica.

—*Què té a veure instal·lació amb manipulació de l'espai?*

—"Instal·lació" pot ser sinònim de "manipulació" en el sentit que desenvolupa un procés creatiu; que ordena, modela o distorsiona un espai públic. Però a la vegada, l'espai físic com a tal m'interessa en la mesura que la gent hi viu; que la quotidianitat s'hi estableix. I la manipulació de l'espai físic em porta indefectiblement a investigar sobre manipulacions d'espais mentals. Per aquesta raó, la paraula "instal·lació" indica alguna cosa, però no denota, ni de bon tros, la riquesa interior que hi conté.

—*Per tant, quan parla de manipulació d'espai mental, parla d'intervenció directa en la societat; de la interacció que s'estableix entre art i societat?*

—Cada vegada aposte més perquè intervinga en l'art un teixit social. Perquè l'art no té sentit sense aquest component, sense la col·lectivitat, ja que n'ha de resultar el punt de mira o un factor que incite a la reflexió. La qüestió essencial, però, és que el procés creatiu penetre fins als mínims moviments interiors de l'individu. Si treballo amb gent com a part integrant del

VICENT A. JIMÉNEZ

"L'art no té sentit sense la col·lectivitat."

meu treball és perquè trobe que el concepte de memòria pot resultar més efectiu en un art efímer com el meu, que un catàleg. És com intentar un acte de transgressió enfront d'una sèrie de formulacions estandarditzades i inqüestionables: tothom vol figurar en catàleg, veure's immortalitzat en una publicació policromàtica que el farà perdurar a través dels temps. Per contra, resulta més interessant perdurar en la memòria d'aquell que ha viscut aquest espai en uns instants precisos.

—*El seu art és compromès, en el sentit que vehicula, de manera molt particular, un seguit de missatges i intervé directament en la ment del visitant.*

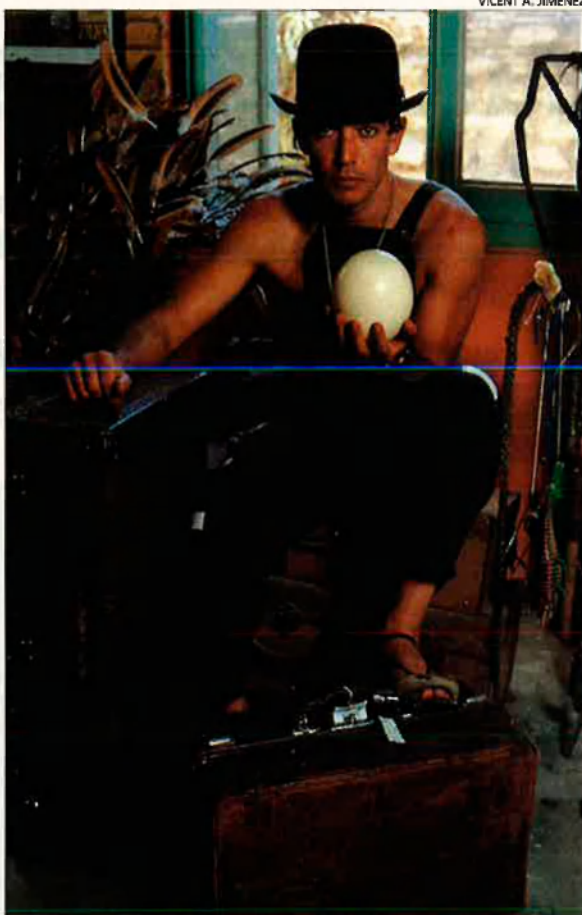
—Sí. L'art ha de posseir una sèrie de característiques, entre altres, el seu vessant revulsiu. Les meues peces provoquen una revulsió en uns sectors de públic que, sobretot, no té res a veure amb l'art. En un teixit social treballador amb el qual em comprometo. Com, de fet, també em comprometo amb moltes altres facetes de l'art com ara la seua inutilitat, el seu caràcter efímer; o, al contrari, la seua perennitat.

—*El públic que participa del seu art pot entendre aquesta amalgama de símbols, aquesta creació jeroglífica?*

—La meua obra utilitza una sèrie de símbols que es relacionen entre ells. Generalment, no produesc peces noves, sinó que recupere objectes de la realitat i els reassigno en un sistema d'ordenació general simbòlic. Juntament amb l'obra, oferesc al públic un text, perquè l'obra sorgeix, abans que res, d'un poema; d'un concepte i, posteriorment, en faig una explicació. I una explicació, essencialment, del procés interior que m'ha portat a crear aquesta peça.

—*Al si de la seua obra rau una paradoxa entre art destinat a un públic no especialitzat i la utilització d'un llenguatge hermètic.*

—No sóc partidari d'un art senzill. Si la meua ment, com a creador —ja no com a artista— em diu que he d'utilitzar aquests símbols, ho faig. I no tinc per què reduir el meu llenguatge a una simplicitat a fi que tothom entenga el missatge.

VICENT A. JIMÉNEZ

"No hem de sotmetre'ns al nivell de pensament de la societat, sinó potenciar la reflexió sobre la societat."

No hem de sotmetre'ns al nivell de pensament de la societat, sinó potenciar la reflexió sobre la societat; produir una sensibilització i provocar sorpresa. Perquè una de les funcions de l'art és sorprendre; crear inquietud i desassossec.

L'art públic, la manipulació d'un espai públic, incita a l'activitat mental —sorpren— en la mesura que l'artista no ocupa el seu àmbit habitual. En l'actualitat, transgredeix els límits de la galeria o el museu per sortir al carrer, que és l'espai de la quotidianitat. Ara bé qualsevol manifestació en un espai públic fa reflexionar; provoca, en definitiva, un estímul en aquell que la contempla o hi participa. És com la mirada refractària, a través de la qual cada individu adopta, mogut per la seua sensibilitat, una postura particular enfront de l'obra contemplada perquè és públic agent, mai un públic pacient. Resulta, per tant, necessari produir els estímuls perquè la gent pugui accedir a noves realitats. I no sempre mitjançant un llenguatge fàcil. Els llenguatges fàcils, lluny de ser els més directes, probablement, són els més mediocres.

—*El seu art és singular i irrepètible. Les instal·lacions que presenta en un espai no coneixen viatges.*

—És com l'amor: instants únics dedicats a espais únics en moments únics. És un art creat específicament per a un espai concret. Quan em proposen de realitzar una obra, no m'estan comprant un exposició, sinó una possibilitat que tinc en la meua ment de crear alguna peça específica per a un espai. Visite l'espai tranquil·lament. El mire, el contemple. Bec una cervesa. O dues. Trec els plànols, el fotografie, el pense. I al cap d'uns dies els propose algunes idees. L'espai, has de saber escoltar-lo i t'oferirà les possibilitats de creació que hi tens.

—*Aleshores, el seu taller és purament mental.*

—Sí. El meu taller és el meu cap.

—*S'identifiquen les seues instal·lacions amb el qualificatiu "art transgressor"?*

—Transgressió s'entén només si s'aprova la dèria classificatòria que es té i es manté sobre l'art. Però, què és l'art sinó imaginació? L'avantguarda —o la rereguarda, perquè ja es feien coses d'aquestes a principis de segle— intenta interaccionar, fer viva la relació de totes les arts: vídeo, música, escultura, poesia, pintura, etc. Per què les arts haurien d'estar separades? No he comprès mai per què un poeta té prohibit pintar. I si pinta ja és polifacètic. I si, a més, toca també l'escultura aleshores es disgrega i es perd. Això no és cert si un és capaç de correlacionar aquests camps i fer que visquen, que tinguen una tensió interna que faça que la peça cobre vida. La vida, per altra banda, que li correspon a la seua pròpia dinàmica interna. Per exemple, el gel dura sis hores, la palla, una setmana o dues, o un mes... Però això és molt plàstic. Depèn del temps que desitgen els orga-

nitzadors que tu manipules l'espai. Crees en funció dels paràmetres socials que et donen. I per tant, a tu, també et manipulen. És com un joc de reciprocitats.

—*"El meu art té una dosi de provocació", em comentava. Explique'm aquesta frase.*

—Cada dia sóc més radical. Abans, el meu art era més visual. I, ara, continue fent peces visuals, evidentment, però cada vegada la temàtica que tracte resulta més colpidora: cal implicar energia perquè les coses es moguen. L'art, per si mateix, és bastant inútil, però això no significa que siga ineficaç.

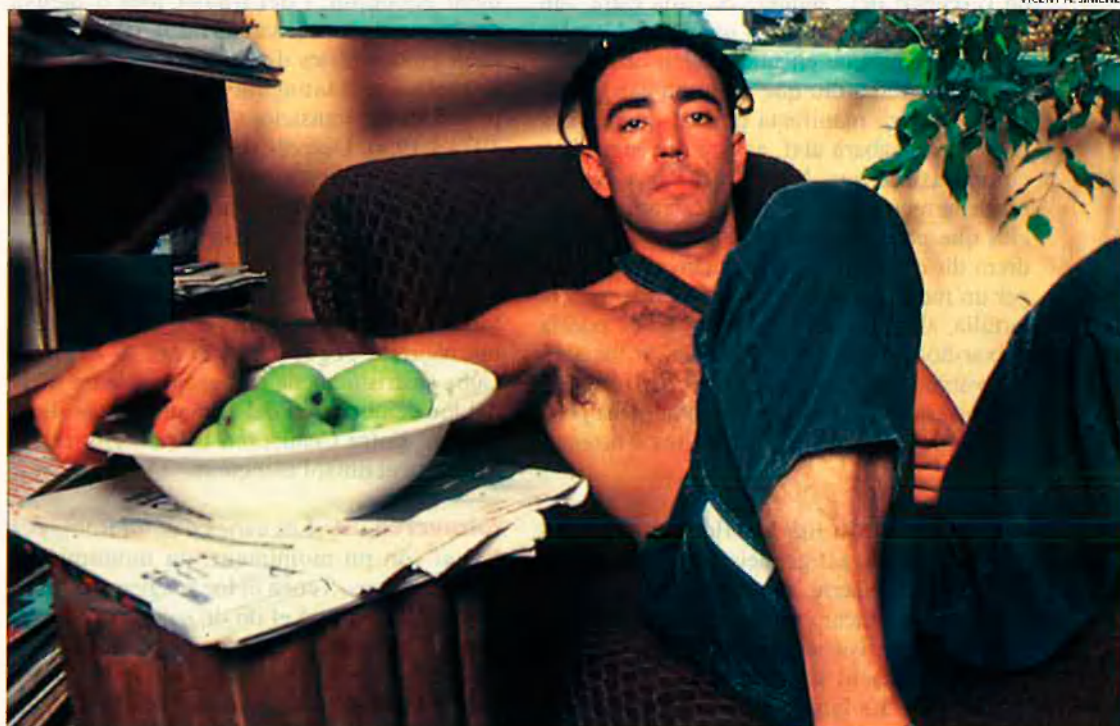
—*El futur de l'art s'anuncia tan fatal com auguren?*

—Sí. És molt problemàtic perquè les fàbriques d'artistes, com les facultats de belles arts, produeixen artistes que van a fàbriques a produir altres artistes, la qual cosa fa perillar l'univers de les arts.

Provinc del camp i vaig estudiar filosofia. Posteriorment, em vaig plantejar que allò que m'ha agradat tota la vida ha estat pensar, reflexionar i manipular la realitat. És a dir, que les idees cobren forma en la realitat en tots els seus processos contradictoris. I una de les coses més tristes que succeeixen en l'art actual és la seua relació endogàmica: l'artista només vol fer l'artista. I vol sentir-se en la seua campana de cristall perquè a l'exterior la realitat és tan criminal que l'atemo-reix. Avui l'artista vol ser protegit; que el reconeguen com a artista, però que el descobresquen. És un gran error. L'ésser humà està imbricat en un teixit social i, forçosament, es troba implicat en un

"L'artista només vol fer l'artista. I vol sentir-se en la seua campana de cristall perquè la realitat és tan criminal que l'atemo-reix."

"Somie les peces que posteriorment cree."

context polític, social, econòmic, geogràfic, etc. I no pot defugir-lo. I molt menys la realitat interna de cada individu, que és un camp de llibertat que s'adquireix o no, segons es vulga.

—*Igualment, es produeix un reciclatge de models ja inventats, de corrents passats.*

—Reciclen i copien. Són discursos buits. Són reinterpretacions. És la febre del "neo". Es treballa sobre codis de llenguatges establerts i pràcticament no hi ha ningú que cree el seu propi codi. Una cosa inevitable de l'artista és confeccionar el seu propi codi intern d'interpretació de la realitat. I això, expressar-ho mitjançant l'escriptura, la pintura o en un espai públic. L'artista actual no aconsegueix substraure's a la tradició. Aquesta pesa excessivament sobre la seua llibertat individual.

—*Aleshores, l'art és, entre altres coses, transmissor de percepcions.*

—L'art és un fet xamànic i l'artista n'és el mèdium. A través de l'art, l'artista reinterpreta les forces socials o naturals, o totes dues; les tensions, els processos contradictoris que es produeixen en el seu món. I els dona vida en la seua obra.

El meu treball es basa molt en una simbologia —cercles, laberints, piràmides, nombres...—, que remet a les regions més profundes de l'ésser humà. Aquest eixam de símbols em reporta energia perquè sota les aparences primàries bateguen sistemes de forces, que configuren, a més, la base de la meua obra. I molt sovint, aquestes forces amb què treballa s'oposen, friccionen, i representen, al cap i a la fi, les

opinions mateixes del públic. Molt sovint, somie les peces que posteriorment cree.

—*Parlar de forces ocultes en el món de l'art és aproximar-lo a la bruixeria.*

—Les meues instal·lacions s'assemblen a sistemes de curació social. A *Icar. Manual del suïcida* reclame el dret a la llibertat individual. I aquesta peça, per exemple, no la vaig concebre de manera racional, sinó que la vaig somiar. Per tant, l'artista és com el bruixot, o el boig: aquell que s'aventura més enllà d'una racionalitat preestablerta. **Eliseu T. Climent**